

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**PRIMERJAVA DRUŽBENO ODGOVORNEGA POROČANJA
MED PODJETJEMA
LUKO KOPER, D. D., IN INTEREUROPO, D. D.**

Ljubljana, november 2010

MATEJA JERIČ

IZJAVA

Študentka Mateja Jerič izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Darjane Vidic, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne_____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 DRUŽBENA ODGOVORNOST	2
1.1 Opredelitev družbene odgovornosti.....	2
1.2 Družbeno odgovorno poročanje.....	2
1.3 Interesne skupine podjetja	3
1.3.1 Notranje interesne skupine	4
1.3.2 Zunanje interesne skupine.....	4
1.4 Standardi družbene odgovornosti.....	5
2 SMERNICE GRI	7
2.1 Sestava smernic GRI	8
2.1.1 Načela in smernice poročanja	8
2.1.2 Standardno poročanje.....	8
2.1.2.1 Strategija in profil podjetja	8
2.1.2.2 Pristop k družbeni odgovornosti	9
2.1.2.3 Kazalci družbene odgovornosti	9
2.1.2.3.1 Ekonomski kazalci	10
2.1.2.3.2 Okoljski kazalci	11
2.1.2.3.3 Socialni kazalci	12
3 PRIMERJAVA DRUŽBENE ODGOVORNOSTI MED PODJETJEMA LUKA KOPER IN INTEREUROPA	15
3.1 Predstavitev podjetij	15
3.2 Strategija in profil podjetja	16
3.3 Pristop k družbeni odgovornosti.....	17
3.4 Kazalci družbene odgovornosti.....	17
3.4.1 Ekonomski kazalci.....	18
3.4.2 Okoljski kazalci	18
3.4.3 Socialni kazalci	20
SKLEP	23
LITERATURA IN VIRI	25
PRILOGA	1

KAZALO PRILOG :

TABELA 1: Primerjava GRI kazalcev med podjetjema Luka Koper in Intereuropa.....	1
--	----------

UVOD

Družbena odgovornost podjetja je pojem, s katerim se danes zelo pogosto srečujemo. Podjetja so namreč odkrila, da so lahko njihove konkurenčne prednosti tudi odgovornost do okolja in družbe, skrb za zaposlenca in druge prakse družbene odgovornosti. Podjetje pa ima od družbeno odgovornega delovanja korist le, če o tem poroča. Temu pravimo družbeno odgovorno poročanje, ki je del družbene odgovornosti in ga uporablja vse več podjetij, da bi zadovoljili interese različnih interesnih skupin.

Namen diplomskega dela je primerjava družbeno odgovornega poročanja med dvema slovenskima logističnima podjetjema, to je Luko Koper, d. d. in Intereuropa, d. d. (v nadaljevanju Luka Koper in Intereuropa). Pri tem si bom pomagala s smernicami o trajnostnem poročanju (angl. Global Reporting Initiative – v nadaljevanju smernice GRI), ki predpostavljajo, da poročanje o družbeni odgovornosti vključuje tri področja, in sicer ekonomsko, okoljsko in socialno. Vsako področje pa vsebuje številne kazalce, ki kažejo, kako družbeno odgovorno neko podjetje deluje, zato bom preučevala, o katerih kazalcih, ki jih vsebujejo smernice GRI, podjetji poročata. Za lažjo primerjavo med njima je izdelana tudi tabela, ki se nahaja v prilogi.

Diplomsko delo je razdeljeno na štiri poglavja. Uvodu sledi prvo poglavje, v katerem sem predstavila nekatere teoretične opredelitve družbene odgovornosti. Opredelitvi sledi kratka teoretična predstavitev družbeno odgovornega poročanja, ki mu sledi razčlenitev interesnih skupin, zaradi katerih podjetje poroča in ki imajo velik vpliv na to, katere informacije bo podjetje predstavilo v svojem poročilu. Na koncu prvega poglavja pa je še kratka predstavitev najpomembnejših in najpogostejše uporabljenih standardov družbeno odgovornega poročanja, ki so jih razvili za lažje poročanje podjetij.

Drugo poglavje je namenjeno predstavitvi smernic GRI. Prikazala bom sestavo smernic GRI ter opisala njihovo vsebino po posameznih področjih. Podrobneje pa se bom osredotočila na standardno poročanje, ki vključuje strategijo in profil podjetja, pristop k družbeni odgovornosti ter kazalce družbene odgovornosti. Največjo pozornost bom namenila ravno kazalcem z vseh treh področij.

V zadnjem delu diplomskega dela je s pomočjo smernic GRI narejena primerjava med podjetjema Luka Koper in Intereuropa. Za primerjavo sem uporabila letni poročili obeh podjetij za leti 2008 in 2009, pomagala pa sem si tudi s spletnima stranema obeh podjetij.

Na koncu diplomskega dela sledijo še sklep, seznam uporabljenih literature in virov ter priloga.

1 DRUŽBENA ODGOVORNOST

1.1 Opredelitev družbene odgovornosti

Za opredelitev družbene odgovornosti podjetij obstaja več definicij. Zaradi velikega števila različnih definicij, bom navedla le nekatere. Ena izmed najbolj znanih je definicija Evropske komisije, ki je objavljena v Zeleni knjigi iz leta 2001. Ta pravi, da je družbena odgovornost koncept, pri katerem podjetja vključujejo skrb za socialne in okoljske probleme v svoje poslovanje ter sodelujejo z interesnimi skupinami na prostovoljni ravni (Štebih, 2009, str. 1). Zelena knjiga navaja, da k usklajenemu razvoju podjetja ter okolja, v katerem posluje, vodijo naslednje prakse: investiranje v intelektualni kapital, zdravje in varnost zaposlencev, lažje usklajevanje družine in dela, enake možnosti na delovnem mestu za ženske, sodelovanje z lokalno skupnostjo v procesih prestrukturiranja podjetij in vseh ostalih vidikih poslovanja, ki vplivajo na kakovost življenja v lokalnem okolju (Štebih et al., 2007, str. 2).

Daft in Marcic (2006, str. 130) opredeljujeta družbeno odgovornost podjetja kot obveznost managementa, da izbira in sprejema ukrepe, ki bodo prispevali k blaginji in interesom družbe. Drapal et al. (2004, str. 131) pa opredeljujejo družbeno odgovornost na dva načina, in sicer na ožjega in širšega. Ožje gledano družbeno odgovornost opredelijo kot odgovornost podjetja do njegovih interesnih skupin oziroma ciljnih javnosti, širše pa kot splošno odgovornost podjetij do socialnega in naravnega okolja, v katerem delujejo. Adams in Zutshi (2004, str. 31) pa na družbeno odgovornost podjetij gledata kot na združevanje poslovanja in vrednot podjetja, pri čemer se v politiki in dejavnosti podjetja odražajo interesi vseh interesnih skupin, vključno s kupci, zaposlenci, vlagatelji in okoljem.

S pojmom družbene odgovornosti podjetij torej označujemo koncept, po katerem naj bi podjetja v svojo poslovno politiko poleg osnovne skrbi za pridobivanje dobička uvrstila tudi skrb za vse, s katerimi pri svojem poslovanju prihajajo v stik. To pomeni skrb za zaposlene in zagotavljanje njihovega primerne in varnega delovnega okolja, spoštovanje mednarodnih in domačih standardov s področja dela in človekovih pravic, pošten odnos do kupcev in dobaviteljev, skrben odnos do narave in do sredine, v kateri delujejo. Ta načela naj bi družbeno odgovorna podjetja uresničevala na prostovoljni osnovi in nad ravni, določeno z zakonodajo (Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu – družbena odgovornost podjetij, 2010).

1.2 Družbeno odgovorno poročanje

Tako kot za družbeno odgovornost imamo tudi za družbeno odgovorno poročanje več različnih opredelitev.

Gray et al. (Adams & Zutshi, 2004, str. 33) opredeljujejo družbeno odgovorno poročanje podjetja ali družbeno razkritje podjetja kot proces poročanja interesnim skupinam in družbi na splošno o socialnih in okoljskih učinkih, na katere vpliva ekonomsko delovanje podjetja.

Vključuje razširjeno odgovornost podjetja, ki presega tradicionalno vlogo pri zagotavljanju finančnega poročila za lastnike kapitala, predvsem delničarje. Takšna razširitev odgovornosti je utemeljena s predpostavko, da odgovornost podjetij ni le zagotavljanje dobička, temveč ima tudi širšo odgovornost do družbe. Tilling (2005, str. 2) pa na družbeno odgovorno poročanje gleda drugače. Družbeno odgovorno poročanje pojasnjuje kot proces prostovoljnih in obveznih računovodskih razkritij. Podjetja objavljajo tiste podatke, za katere menijo, da so pomembna za širšo družbo in so več kot samo ekonomske narave. Hkrati pa se s povzemanjem Parkerja (2005, str. 2) strinja o njegovem pogledu na družbeno odgovorno poročanje, ki ga glede na njegovo vlogo deli na naslednji način: ocenjevanje socialnega in okoljskega vpliva na delovanje podjetja, merjenje učinkovitosti socialnih in okoljskih programov, poročanje, koliko dohodka podjetje nameni za družbeno (okoljsko) odgovornost, ter zunanje in notranje informacije, ki omogočajo celovito presojo vseh virov in vplivov podjetja.

Podjetje ima dva razloga, da ravna družbeno odgovorno. Prvi razlog je, da mu to da večjo moč in sprejem podjetja s strani interesnih skupin, kot pa če bi samo služili denar za delničarje, po drugi strani pa je poročanje o družbeni odgovornosti v poslovnem interesu podjetja (Adams & Zutshi, 2004, str. 32), saj s tem obvešča svoje interesne skupine o delovanju podjetja, te pa se odločajo, ali bodo svoj denar vložile v podjetje ali ne.

Podjetje, ki želi komunicirati o svoji družbeni odgovornosti, mora poskrbeti za obveščanje interesnih skupin o svojih aktivnostih na tem področju. Učinkovito mora organizirati zbiranje, obdelovanje in objavljane podatkov o svojih družbeno odgovornih aktivnostih (Drapal et al., 2004, str. 139). Informacije o okoljskih in socialnih vprašanjih podjetja objavijo kot del letnega poročila ali v samostojnem poročilu. Samostojna poročila so lahko le na papirju, na internetu, najpogosteje pa tako v tiskani obliki kakor tudi na internetu (Adams & Zutshi, 2004, str. 31).

1.3 Interesne skupine podjetja

Po teoriji interesnih skupin obstaja veliko število skupin v okolju podjetja, ki se jim podjetje skuša prilagajati, ko uresničuje svoje cilje. Vpliv posamezne interesne skupine na podjetje pa je odvisen od njene moči, s katero razpolaga. Podjetja vedno bolj vplivajo na naše življenje, zato je normalno, da interesne skupine spodbujajo družbeno odgovorno obnašanje podjetja (Horvat po Thill & Bovée, 1994, str. 347–364).

Avtorji različno delijo interesne skupine. Delijo jih na notranje in zunanje ali pa na primarne in sekundarne. V svoji diplomski nalogi bom uporabila delitev na notranje in zunanje, tako kot jih deli večina avtorjev.

1.3.1 Notranje interesne skupine

Uprava

Cilji uprave so maksimiranje materialnih koristi od podjetja, stalnost in udobnost pri vodenju podjetja ter maksimiranje ugleda podjetja, povezanega z velikostjo in rastjo podjetja. Člani uprave od podjetja pričakujejo visoke plače, prihodke, bonuse, spoštovanje in moč. Uprava ni neposredni uporabnik letnega poročila, saj lahko sama zahteva obliko in vsebino računovodskih poročil z informacijami, ki ji pomagajo pri uresničevanju njenih odgovornosti pri načrtovanju, pripravljanju, izvajanju in nadziranju (Horvat, 2000, str. 42). Poleg tega iščejo informacije o gospodarski uspešnosti, glede prisotnosti na trgu, zanimajo jih drugi gospodarski vplivi in tudi okoljski in socialni kazalci.

Zaposlenci

Zaposlenci so ena najpomembnejših skupin uporabnikov letnih poročil. Njihov cilj je maksimiranje materialnih koristi od podjetja ob dobrih delovnih pogojih in stalnosti zaposlitve. Ta cilj je na splošno v nasprotju s cilji lastnikov podjetja, kar postaja v zadnjem času še posebej izrazito. Zadovoljstvo zaposlencev se namreč čedalje bolj kaže kot nepomemben dejavnik delovanja podjetja (Horvat, 2000, str. 56). Veliko zaposlencev ostaja brez zaposlitve in obljubljenih zaslužkov. Zaposlence na področju družbene odgovornosti zanima, kako podjetje poskrbi za njihovo varnost in zdravje, ali spoštuje predpisane standarde in izpolnjuje človekove pravice. Iščejo pa tudi informacije o gospodarski uspešnosti podjetja, saj jih zanima, ali bodo v prihodnje še imeli zaposlitev, tiste pa, ki so delničarji podjetja, v katerem so zaposleni, pa zanima tudi, ali bodo dobili pričakovane dividende.

1.3.2 Zunanje interesne skupine

Delničarji in vlagatelji

Delničarje in vlagatelje kapitala zanimajo zlasti velikost in ustaljenost donosa v obliki dividend ali deležev v čistem dobičku, politika delitve čistega dobička, dolgoročna čista dobičkonosnost podjetja in kakovost uprave (Slovenski računovodski standardi, 2008, str. 243). S področja družbene odgovornosti delničarje in vlagatelje zanima, v katere projekte podjetje vloga denar ter ali izpolnjuje okoljske in druge standarde.

Posojilodajalci

Banke in druge financerje v vlogi dajalcev dolgoročnih posojil zanima predvsem sposobnost podjetja za redno odplačevanje posojil ter v zvezi s tem dolgoročna dobičkonosnost sredstev, finančni položaj in kakovost uprave, medtem ko dajalce kratkoročnih posojil ter kratkoročnih blagovnih in drugih kreditov zanimata sprotne plačilna sposobnost in njihov finančni položaj (Slovenski računovodski standardi, 2008, str. 243).

Kupci in dobavitelji

Najpomembnejše stalne kupce v letnem poročilu zanimajo predvsem informacije o dolgoročni donosnosti in s tem o možnosti ohranjanja ustaljenega poslovanja, finančnem položaju in raznolikosti ponudbe. Za dobavitelje pa so pomembne informacije o dolgoročnosti poslovanja in ali podjetje odgovorno izvršuje svoje pravice ter izpolnjuje prevzete obveznosti na način, ki je skladen s cilji družbe in ki ji omogoča doseganje dolgoročnih koristi (Horvat, 2000, str. 44). Zanima pa jih tudi finančni položaj in možnost novih poslovnih priložnosti (Vezjak, 1998, str. 40). Kupce in dobavitelje v zvezi z družbeno odgovornostjo zanima, ali podjetje izpolnjuje različne standarde ter predpisane zakone in ali podjetje proizvaja izdelke, ki so okolju prijazni in jih je možno reciklirati. Zanje so pomembne tudi informacije v zvezi z označevanjem proizvodov, kako podjetje trženjsko komunicira in ali so proizvodi takšni, da ne škodujejo zdravju potrošnikov.

Država

Državo zanimajo informacije, zlasti razmeščenost dejavnikov, tudi zaposlencev, ter uživanje posebnih pravic zaradi monopolnega položaja ali naravne rente, kar je povezano z uvajanjem dajatev (Slovenski računovodski standardi, 2008, str. 243). S področja družbene odgovornosti država išče informacije o ravnanju podjetja s svojimi zaposlenci in o tem, kako poskrbi za njihovo varnost in zdravje, saj se s tem zmanjšajo stroški bolezni. Zanima jo tudi, ali podjetje deluje okolju prijazno in izpolnjuje predpisane zakone s tega področja ter kako skrbi za odpadni material. Preverjajo, da podjetje ne škoduje potrošnikovemu zdravju in naravnemu okolju.

Druge javnosti

Javnost želi, predvsem v kraju, v katerem posluje podjetje, izvedeti, koliko podjetje investira v razvoj lokalne skupnosti in ali se zanima za lokalni napredek. Prebivalci kraja, v katerem je proizvodnja podjetja, pa želijo vedeti, v kakšnem okolju živijo in kako delovanje podjetja vpliva na čistost okolja. Zanima jih, ali podjetje njihovo okolje ogroža oziroma kako to ogrožanje omejuje ali preprečuje. Javnost želi tudi izvedeti, kakšne so gospodarske in finančne možnosti podjetja za pomoč pri reševanju krajevnih problemov in v zvezi z zaposlovanjem. Zaradi tega jo zanima predvsem dobičkonosnost poslovanja in finančni položaj podjetja (Slovenski računovodski standardi, 2008, str. 243). Omeniti pa je potrebno tudi tekmece, ki jih zanimajo donosnost, finančni položaj, kakovost poslovanja in kje je podjetje najbolj ranljivo (Horvat, 2000, str. 45).

1.4 Standardi družbene odgovornosti

Danes se na področju družbene odgovornosti dogajajo velike spremembe. K temu je veliko pripomogla tudi Evropska komisija, ki je objavila Zeleno knjigo o promoviranju in razvoju družbene odgovornosti v Evropi. Bistvenim premikom pa smo bili v zadnjem času priča tudi na področju standardizacije pojmovanja družbene odgovornosti v praksi. Pojavilo in uveljavilo se je kar nekaj standardov. Razvijanja standardov, kodeksov in smernic so se lotile številne organizacije. Navedla in predstavila bom le najpomembnejše standarde. Prvi je bil

izdan že leta 1976. To so bile smernice za multinacionalna podjetja (angl. OCED Guidelines for multinational Enterprises). Sledili so še naslednji standardi: standard za socialno odgovornost (angl. Social Accountability – v nadaljevanju standard SA 8000), smernice GRI, standard in okvir poročanja družbeno odgovornega računovodstva (angl. Accountability 1000 – v nadaljevanju standard AA1000), standard devetih načel na področju človekovih pravic, okolja, dela in boja proti korupciji (angl. UN Global Compact), standard za vodenje poklicnega zdravja in varnosti (angl. OHSAS 18001 – v nadaljevanju standard OHSAS) in ISO 26000 (Standardi - DO, 2010). Obstajajo pa še nekateri drugi standardi. Na globalni ravni sta vodilno vlogo prevzela UN Global Compact in smernice GRI (Žaucer Šefman, 2007, str. 22–24). V nadaljevanju bom nekatere izmed njih na kratko predstavila, smernice GRI pa so podrobneje predstavljene v drugem poglavju.

Standard AA1000 je leta 1999 razvila britanska nevladna organizacija Accountability. Je procesni standard, ki je v pomoč podjetjem in drugim organizacijam¹ pri opredeljevanju ciljev, merjenju njihovega doseganja ter presojanju in poročanju družbene odgovornosti organizacije. Primeren je za organizacije katerekoli velikosti in oblike. Razdeljen je na 12 procesov, ki jim mora organizacija slediti, ko »odgovarja« za svoje poslovanje. Ti so: 1. odločitev za standarde in upravljanje; 2. opredelitev interesnih skupin; 3. opredelitev in pregled vrednot; 4. opredelitev problemov; 5. določitev procesnega področja; 6. opredelitev indikatorjev; 7. zbiranje in analiziranje informacij; 8. določitev ciljev in razvoj načrta izboljšav; 9. priprava poročil; 10. revidiranje poročil; 11. komuniciranje in sprejemanje povratnih informacij ter 12. vzpostavitev sistema (Knez - Riedl, 2009, str. 2).

Standard SA 8000 je leta 1997 razvil posvetovalni svet organizacije za mednarodno družbeno odgovornost (angl. Social Accountability International – SAI). Sodi med prve mednarodne standarde, ki so bili razviti za področje dela in pravic delavcev. Obsega sistem vodenja in osem socialnih prvin, ki vključujejo delo otrok, prisilno delo, zdravje in varnost, pravico do kolektivnih pogajanj, zapostavljanje, disciplinske ukrepe, delovni čas in plačila, in temeljijo na pristopih iz standarda za sistem vodenja kakovosti (ISO 9001) in standarda za sistem ravnanja z okoljem (ISO 14001) (Potočnik, 2001).

Standard ISO 26000 je standard družbene odgovornosti, ki ga razvija mednarodna organizacija ISO. Temelji na prostovoljni ravni. Interesne skupine bo razvrstil v šest kategorij: industrija, vlada, zaposlenci, potrošniki, nevladne organizacije in drugi (ISO Social Responsibility, 2010). Navodila standarda ISO 26000 bodo vsebovala dobre prakse, ki so jih razvile obstoječe javne in zasebne družbeno odgovorne iniciative. Obravnaval bo štiri področja odgovornega ravnanja: 1. okolje; 2. človekove pravice in zaposlovanje; 3. vodenje organizacije in etična načela ravnanja; 4. vprašanja, povezana s kupci oziroma potrošniki, ter vključenost v razvoj skupnosti oz. družbe (Kaker, 2007, str. 3).

¹ V diplomskem delu opredeljujem podjetje kot eno izmed vrst organizacij, saj sta družbena odgovornost in družbeno odgovorno poročanje pomembna za vse organizacije.

Smernice UN Global Compact so smernice Združenih narodov, ki temeljijo na devetih univerzalnih načelih, ki zajemajo področja človekovih pravic, dela, okolja in boja proti korupciji (Roberts, 2010). Področje človekovih pravic vsebuje načeli o varstvu mednarodnih človekovih pravic in varstvu človekovih pravic v organizaciji. K pravicam s področja dela sodijo svoboda združevanja v sindikate in upoštevanje sposobnosti sklepanja kolektivnih pogodb, odprava vseh oblik prisilnega in nasilnega dela, odprava otroškega dela ter odprava vsake diskriminacije na področju zaposlitve in poklica. Področje okolja zajemajo načela o previdnem ravnanju z okoljskimi izzivi, vzpodbujanje okoljske odgovornosti in vzpodbujanje razvoja in širjenja okolju prijaznih tehnologij. V boj proti korupciji pa uvrščajo načelo o delovanju proti vsem oblikam korupcije, vključno z izsiljevanjem in podkupovanjem (Mreža Global Compact Slovenija, 2010).

Standard OHSAS 18001 je mednarodni standard zahtev za vodenje poklicnega zdravja in varnosti. Nova različica standarda je bolje usklajena s standardom ISO 14001: 2004 in deloma tudi s standardom ISO 9001: 2000, kar organizacijam zagotavlja večjo integracijo sistemov vodenja varnosti in zdravja pri delu, kakovosti in ravnanja z okoljem. Uvede ga lahko vsaka organizacija, ne glede na vrsto dejavnosti ali industrijsko panogo. Koristi, ki izhajajo iz pridobitve certifikata OHSAS 18001, vključujejo izboljšanje varnostne kulture v organizaciji, večjo učinkovitost in manjšo izgubo proizvodnega časa, izkazovanje skladnosti z zakonskimi predpisi, povečanje ugleda z izpolnjevanjem zahtev poklicnega zdravja in varnosti, na primeren način vzpostavljeno in dokazano zaščito zaposlencev, delovnih prostorov in lastnine (Bureau Veritas, OHSAS 18001, 2007).

2 SMERNICE GRI

Med standardi družbene odgovornosti so najuglednejše smernice GRI, katerih poslanstvo je standardizirati trajnostna poročila. Pobudo sta leta 1997 sprožila Koalicija okoljsko odgovornih ekonomij (angl. Coalition for Environmentally Responsible Economies – CERES) in Okoljski program OZN (Tóth, 2008, str. 63). Leta 2002 so na svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju v Johannesburgu uradno objavili smernice GRI, imenovane tudi smernice 2002 (Knez – Riedl, 2009, str. 2). Leta 2006 pa so izdali prenovljeno tretjo generacijo smernic GRI, ki so jih poimenovali G3 (Standardi - Do, 2010). Najnovejše smernice opisujejo ravni uporabe, za katere lahko zaprosijo poročevalci, zato je organizacija postala sama po sebi organ za certifikacijo. GRI še naprej razvija dodatne dokumente, ki lahko pomagajo pri uporabi smernic (npr. panožne dodatke in tehnične protokole) (Tóth, 2008, str. 64).

Smernice GRI so okvir za prostovoljno poročanje o uspešnosti podjetja na ekonomskem, okoljskem in socialnem področju. Cilj smernic je pomagati podjetjem in interesnim skupinam za lažje poročanje in razumevanje poročil o trajnostnem razvoju (GRI Guidelines, 2002, str. 9).

Predstavljajo načela poročanja in usmerjajo pripravo posebnih vsebin na ravni poročanja podjetja. Slednjim pomagajo pri prikazu uravnotežene in realne slike njihovega delovanja na vseh treh področjih. Smernice spodbujajo primerljivost poročil o trajnostnem razvoju, ki so povezane z razkrivanjem informacij v različnih podjetjih, podpirajo analize in ocene uspešnosti v zvezi z oznakami, standardi učinkovitosti in prostovoljnimi pobudami ter služijo kot instrument za lažjo angažiranost interesnih skupin (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 8).

2.1 Sestava smernic GRI

Smernice GRI sestavljajo načela in smernice poročanja ter standardno poročanje, ki vključuje tudi kazalce uspešnosti (GRI, 2005, str. 5).

2.1.1 Načela in smernice poročanja

Načela in smernice poročanja se uporabljajo kot pomoč pri razlagi vsebine poročila in pomagajo razumeti, zakaj je podjetje razkrilo določeno vsebino. Njihov namen je pomagati, da se doseže preglednost predvsem ciljev in vrednot, ki so osnova vseh vidikov trajnostnega poročanja. Preglednost pri tem definiramo kot popolno razkritje informacij, okvirjev in kazalnikov, ki odražajo vplive in omogočajo, da se interesne skupine na podlagi objavljenih podatkov odločajo.

Načela poročanja so razvrščena v dve skupini (GRI, 2005, str. 5):

- načela oblikovanja okvirov poročanja, po katerih naj bi podjetja poročala, vsebujejo pomembnost, vključevanje interesnih skupin, trajnostni okvir poročanja in celovitost;
- načela zagotavljanja kakovosti in zanesljivosti informacij v poročilu pa vsebujejo naslednje lastnosti: nevtralnost, jasnost, natančnost, primerljivost in zanesljivost.

2.1.2 Standardno poročanje

Smernice GRI v okviru standardnega poročanja opredeljujejo vsebine, ki naj bi jih podjetja predstavila v poročilu o trajnostnem razvoju in vsebujejo pomembne informacije, ki so osnova za večino organizacij in v interesu večine interesnih skupin.

Poznamo tri vrste razkritij v okviru standardnega poročanja (GRI, 2005, str. 5):

1. strategija in profil,
2. pristop k družbeni odgovornosti,
3. kazalci družbene odgovornosti.

2.1.2.1 Strategija in profil podjetja

Podjetje lahko svojo strategijo in profil predstavi v uvodnem delu letnega poročila. Izhodišči za sprejem strategije sta vizija in poslanstvo. Vizija pomeni zasnovo nove in zaželene

prihodnosti podjetja, poslanstvo pa opredeljuje osnovno dejavnost podjetja na daljši rok (Pučko, 2008, str. 19–20). Podjetje objavi svojo kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno vizijo z izzivi, povezanimi z ekonomskimi, okoljskimi in socialnimi vsebinami. Strateške prednosti in pomembne srednjeročne teme v zvezi s trajnostjo morajo vključevati spoštovanje mednarodnih standardov in način, kako je to povezano z dolgoročno strategijo in uspehom podjetja. Vizija in poslanstvo morata vključevati tudi širše trende, ki ogrožajo podjetje in vplivajoče trajnostne prednosti, pomembne dosežke, dogodke in neuspehe med obdobjem poročanja, pregled glavnih izzivov in ciljev podjetja za prihodnje tri- do petletno obdobje (Pučko, 2008, str. 19–20).

V profilu podjetje predstavi ime, vrsto podjetja, sedež, telefon, telefaks, matično številko, vpis v sodni register, davčno številko, kontaktno osebo, količino in asortiment proizvodov ter pomembne blagovne znamke. V poročilu mora biti tudi prikaz organizacijske in lastniške strukture ter njegovega gibanja, imeti mora navedene podružnice ali podjetja v skupini ter glavna področja dejavnosti. Potrebno je navesti tudi lokacije, naravo trgov, število zaposlencev, obseg neto prodaje in dobičkonosnost kapitala (Horvat, 2003b, str. 64; GRI Guidelines, 2002, str. 47).

2.1.2.2 Pristop k družbeni odgovornosti

V skladu s smernicami GRI mora podjetje razkriti informacije o odgovornih ljudeh za pregled, sprejem in revizijo politike podjetja ter način opredelitve potreb za družbeno odgovorno delovanje podjetja. Za podjetje je tudi pomembno, katere interesne skupine izbere za posvet posloводства z njimi. Zato smernice GRI uvrščajo pod tem pristopom tudi informacije, kako pogosto se posloводство posvetuje z interesnimi skupinami in kako podjetje rešuje pomembna vprašanja, katere dodatne kazalce uporabi v ta namen, katere ukrepe sprejme in kako o njih poroča (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 22).

V pristopu k družbeni odgovornosti mora podjetje med drugim pojasniti načine obvladovanja tveganj pri načrtovanju ali razvijanju novih proizvodov in storitev ter posredovati informacije o vseh pobudah za sprejem načel družbeno odgovornega ravnanja. Smernice GRI pa v to področje uvrščajo tudi navedbo članstva v mednarodnih gospodarskih in odvetniških združenjih, prejete standarde in certifikate s področja družbene odgovornosti in datum njihove pridobitve. Na podlagi postavljenih prioritet in ciljev mora podjetje predstaviti programe za spremljanje in izboljševanje poslovanja ter omogočiti komunikacijo med poslovodstvom in zaposlenci (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 23).

2.1.2.3 Kazalci družbene odgovornosti

Smernice GRI poznajo dve skupini kazalcev: glavne in dodatne. Glavni kazalci, za katere se zanima večina interesnih skupin, so pomembni za večino podjetij. Dodatni kazalci pa so razvijajoči trend pri merjenju družbene odgovornosti, vendar pa jih trenutno uporablja le malo podjetij. Ti kazalci sporočajo pomembne informacije interesnim skupinam, ki imajo

ključni pomen za podjetje, zaradi svoje vrednosti pa jih poskušajo vključiti med glavne kazalce (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 24).

Kazalce delimo v tri kategorije: ekonomsko, okoljsko in socialno. Socialne kazalce pa nato delimo na odgovornost do delovne sile, odgovornost v povezavi s človekovimi pravicami, odgovornost do družbe in odgovornost v povezavi s proizvodi (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 24). GRI tako navaja 13 ekonomskih, 35 okoljskih in 54 socialnih kazalcev (Tóth, 2008, str. 63).

2.1.2.3.1 *Ekonomski kazalci*

Ekonomski kazalci prikazujejo gibanje kapitala med različnimi interesnimi skupinami in pomembne vplive na lokalno skupnost. Glede na to, katere podatke merijo, jih delimo na neposredne in posredne gospodarske vplive. Neposredne gospodarske vplive pa naprej delimo na gospodarsko uspešnost in prisotnost na trgu.

• *Neposredni ekonomski vplivi*

Gospodarska uspešnost sodi med glavne kazalce. Smernice GRI v to skupino uvrščajo razkritje prihodkov, stroškov poslovanja, bonitete in druge ugodnosti zaposlencev. V to področje spadajo tudi informacije, kot so donacije, denarne pomoči in investicije v lokalno skupnost, pomembne informacije za lastnike in državo (zadržani in čisti dobiček, donosnost kapitala, dividendna donosnost in plačilo davka državi) ter tveganja in priložnosti podjetja med spremembami na trgu (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 25–26).

Prisotnost na trgu sestavljajo dva glavna in en dodaten kazalec. Glavna kazalca sta prikaz politike, prakse in razmerja kupovanja pri lokalnih dobaviteljih ter opis postopkov zaposlovanja na določenem področju podjetja in pogostost zaposlovanja različnih ravni vodstva iz lokalne skupnosti. Dodatni kazalec pa je razpon med plačnimi razmerji v primerjavi z minimalno plačo na določenih položajih in področjih dela. To razmerje je bolj povezano s socialnim vidikom družbene odgovornosti, vendar ga smernice uvrščajo med dodatne ekonomske kazalce, saj gre tu za denarne transakcije (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 26).

• *Posredni ekonomski vplivi*

Posredni ekonomski vplivi vsebujejo en glavni in en dodaten kazalec. Kot glavni kazalec navajajo razvoj in vpliv infrastrukture, investicije in druge gospodarske vplive za napredek v lokalni skupnosti ter izboljšanje konkurenčnosti države. Dodatni kazalec vsebuje razumevanje in opis določenih neposrednih vplivov in njihovih posledic (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 26).

2.1.2.3.2 Okoljski kazalci

Okoljski kazalci prikazujejo vplive podjetja na živi in neživi naravni sistem, ki vključuje ekosisteme, zrak in vodo. Kazalci pokrivajo vložke (npr. material, energijo in vodo) in izloške (npr. emisije, odpadne vode in odpadni material). Vsebujejo pa tudi biološko raznolikost, skladnost proizvodov z okoljsko zakonodajo ter vpliv transporta na okolje.

Material: Vsebuje dva glavna kazalca: material glede na njegovo težo in količino ter kolikšen odstotek materialov se uporablja za recikliranje (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 28).

Energija: Na področju energije mora podjetje poročati o neposredni in posredni porabi primarnega energetskega vira ter o energetskem prihranku zaradi ohranjanja in izboljševanja energetske učinkovitosti. Velik pomen imajo tudi pobude za zagotavljanje energetske učinkovitih in obnovljivih izdelkov in posledično zmanjšanje potreb po energiji ter o pobudah za zmanjšanje energijske porabe in posredno doseganje zmanjšanja povpraševanja po energiji (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 28).

Voda: Podjetje mora obvezno poročati o izpustih odpadnih voda ter obsegu izlitja nevarnih tekočin po območju. Dodatno pa lahko podjetje poroča o deležu in celotni vrednosti prečiščene in obnovljene vode ter o virih, ki lahko vplivajo na pomanjkanje voda (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 28).

Biološka raznolikost: Pod tem področjem najdemo dva glavna kazalca in tri dodatne. Glavna kazalca sta lokacija in velikost zemlje v lastništvu, najemu ali v upravljanju podjetja in prikaz zaščitene območij in območij z visoko zaščiteno biološko raznolikostjo zunaj zaščitene območij. Podjetje mora v poročilu tudi opisati posledice dejavnosti, proizvodov in storitev, ki vplivajo na biološko raznolikost v zaščitene območjih in območjih z biološko raznolikostjo zunaj zaščitene območij. Med dodatne kazalce pa sodijo naslednji: število zaščitene ali ogrožene vrste rastlin in živali; strategije, načrti in akcije za zmanjšanje negativnih vplivov na biološko raznolikost ter število rastlinskih in živalskih vrst, ki so na seznamu redkih in ogrožene vrste ter živijo na območjih delovanja podjetja (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 28).

Emisijske in odpadne vode ter odpadni material: Ti kazalci so najobsežnejši med okoljskimi kazalci. Med glavne kazalce prištevamo razkritja neposrednih in posrednih emisij toplogrednih plinov, natrijevega in železovega dioksida, emisij drugih ozonu nevarnih snovi ter delež in vrsto podobnih emisij. V poročilo morajo tudi vključiti podatke o izpustih odpadnih voda ter količino znatnega izlitja nevarnih tekočin. Podjetje mora posredovati tudi količino in vrsto odpadnega materiala ter način njegovega odlaganja. Pod dodatna razkritja pa smernice GRI uvrščajo pobude zmanjšanja emisij toplogrednih plinov in dosežke s tega področja. Kot pomembna dopolnilna razkritja so tudi informacije o ravnanju z nevarnimi

odpadki, njihovo odstranjevanje ter prikaz stopnje zaščitenosti predvsem okolja z redkimi in ogroženimi vrstami živih bitij (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 28).

Skladnost proizvodov in storitev z zakonodajo s področja okolja in vpliv transporta na okolje: Po smernicah GRI mora podjetje poročati o tem, kolikokrat je podjetje delovalo v neskladju z okoljsko zakonodajo in o njihovih sankcijah. Med pomembnejše glavne kazalce sodi tudi prikaz deleža prodaje okolju prijaznih proizvodov in njihova embalaža. V poročilo lahko vključi tudi kazalca o vplivih transporta proizvodov na okolje in koliko podjetje nameni za zaščito okolja oziroma s tem povezane investicije. Lahko pa poroča tudi o količini denarja, ki ga porabi za okoljske namene (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 28).

2.1.2.3.3 Socialni kazalci

Socialni kazalci družbene odgovornosti prikazujejo, kako podjetje vpliva na socialni položaj ljudi in na lokalno skupnost. Področje socialnih kazalcev družbene odgovornosti strogo urejajo naslednji mednarodni standardi (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 30):

- Splošna deklaracija Združenih narodov o človekovih pravicah (angl. *United Nations Universal Declaration of Human Rights*);
- Mednarodna konvencija o državljskih in političnih pravicah (angl. *United Nations Convention: International Convention Civil and Political Rights*);
- Mednarodna konvencija o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (angl. *United Nations Convention: International Convention Economic, Social and Cultural Rights*);
- Deklaracija mednarodne organizacije dela o temeljnih načelih in pravicah iz dela (*ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work*);
- Dunajska pogodba (*The Vienna Declaration and Programme of Action*).

• Odgovornost, povezana z delovno silo

Podjetje lahko vpliva na določena področja, kot so: zaposlovanje, odnosi med poslovodstvom in zaposlenci, zdravje in varstvo pri delu, izobraževanje in usposabljanje ter raznolikost in zagotavljanje enakosti za napredovanje (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 30).

Zaposlovanje

Obvezni kazalci zaposlovanja se nanašajo na podatke o vrsti zaposlitve, številu zaposlencev po regijah, starostni strukturi in po spolu ter druge podobne podatke. Dodatni kazalec pa prikazuje ugodnosti, ki jih redni zaposlenci dobivajo v primerjavi z začasnimi zaposlenci ali zaposlenci za polovični delovni čas (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 30).

Odnosi med poslovodstvom in zaposlenci

Pod to točko je v poročilu potrebno podati število zaposlencev po kolektivni pogodbi in rok za obveščanje o spremembah v zvezi z zaposlitvijo, vključno z odpovednim rokom (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 31).

Varstvo in zdravje pri delu

Med obvezne kazalce tega področja uvrščamo podatke o deležu poškodb na delu, bolezninah, številu bolniških dni in odsotnosti z dela ter smrtnih nesrečah pri delu. V delovno okolje mora podjetje uvesti programe usposabljanja zaposlencev ter izobraževalne, svetovalne in preventivne programe o zdravju in varnosti pri delu za vse zaposlence. Družinam zaposlencev, ki so se poškodovali, pa morajo ponuditi pomoč v primerih, ko nastanejo resne poškodbe. Dodatno pa lahko poročajo o zaposlencih, ki se formalno srečujejo v odborih za zdravje in varnost zaposlencev, ki svetujejo in nadzorujejo programe za zdravje in varnost. Podjetje pa lahko poroča tudi o obstoju formalnih sporazumov s sindikati o problematiki zdravja in varnosti (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 31).

Izobraževanje in usposabljanje

Obvezno podjetje navaja le povprečno letno število ur, ki jih nameni za usposabljanje na zaposlenca po kategorijah zaposlencev. Podjetje lahko dodatno poroča o programih za izvajanje spretnosti, znanja in vseživljenjskega učenja, ki podpirajo stalno zaposljivost zaposlencev in jim tako pomagajo pri razvijanju uspešne kariere (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 31).

Raznolikost in zagotavljanje enakih možnosti napredovanja

Na tem področju smernice GRI navajajo le obvezne kazalce poročanja. S področja raznolikosti v podjetju se ta kaže v sestavi upravnih organov ter razčlenitvi zaposlencev po spolu in pripadnosti skupini manjšin. Smernice GRI pa pri zagotavljanju enakih možnosti napredovanja priporočajo, da podjetja prikažejo razmerja med osnovno plačo žensk in moških po posameznih kategorijah delovnih mest (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 31).

• Človekove pravice

Podjetje mora, če želi ravnati družbeno odgovorno, upoštevati nediskriminacijo, pravico do svobode združevanj in kolektivnih pogajanj, odpravo otroškega in prisilnega dela, vzpostaviti socialno varnost in spoštovati temeljne človekove pravice (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 32).

Nediskriminacija, svoboda združevanja in kolektivnih pogajanj

Na tem področju mora podjetje navesti število primerov diskriminacije, ogrožanja svobode združevanja in kolektivnih pogajanj ter poročati o ukrepih zoper kršenja teh pravic (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 32).

Otroško in prisilno delo, socialna varnost in spoštovanje temeljnih človekovih pravic

Za to področje so pomembna razkritja o dejavnosti podjetja, v katerih bi lahko prišlo do primerov otroškega in prisilnega dela, ogrožanja socialne varnosti in kršenja temeljnih človekovih pravic. Pod obveznimi kazalci mora navesti ukrepe za preprečevanje teh primerov ali njihovo odpravo (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 32).

Notranji akti in pogodbe z zunanjimi izvajalci

Smernice GRI določajo, da med obvezna razkritja podjetja uvrščajo navedbe o številu pogodb z določbami o človekovih pravicah in o opravljenem pregledu usklajenosti z zakonodajo. Navedi mora tudi delež dobaviteljev in zunanjih izvajalcev, ki pri svojem delovanju spoštujejo temeljne človekove pravice. Dodatni kazalci pa so število ur usposabljanja o postopkih glede spoštovanja človekovih pravic na zaposlenca in število zaposlencev, ki so vključeni v usposabljanja (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 33).

Podjetje ima možnost, da lahko daje informacije tudi o načinu usposabljanja in obveščanja o človekovih pravicah, nadzoru in preventivi ter certifikatih s tega področja (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 33).

• Družba

Ti kazalci namenjajo pozornost vplivom, ki jih imajo podjetja na lokalno skupnost, v kateri delujejo. Podjetje mora razkriti, s kakšnimi tveganji se srečuje. Tveganja lahko nastanejo zaradi interakcije z drugimi socialnimi ustanovami. Podjetje prikazuje odgovornost do družbe v vplivih podjetja na lokalno skupnost in na pojav korupcije v javni politiki (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 33).

Vpliv na lokalno skupnost in korupcijo

Pri poročanju o vplivih na lokalno skupnost in o korupciji mora podjetje razkriti naravo, obliko in intenzivnost programov in praks, ki preprečujejo negativne vplive delovanja podjetja na lokalno skupnost. Poročati mora o deležu in številu poslovnih enot znotraj podjetja, ki analizirajo tveganja, povezana s korupcijo, o deležu zaposlencev, ki so usposobljeni za protikorupcijsko politiko, o ukrepih ter o akcijah za preprečevanje konkurence (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 33).

Javna politika, nezdrava konkurenca in pritožbe

Podjetje mora obvezno poročati o pozicijah javne politike, participaciji v razvoju javne politike in lobiranju. Navedi mora tudi podatke o denarnih in nedenarnih kaznih zaradi kršenja zakonov in predpisov. Dodatno pa lahko razkrije finančne in podobne zneske, ki jih podjetje nameni političnim strankam ter podobnim institucijam, pa tudi število pravnih akcij za preprečevanje nezdrave konkurence, monopolnih dejavnosti in njihovih rezultatih (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 33).

• Odgovornost v zvezi s proizvodi

Kazalci s področja odgovornosti v zvezi s proizvodi poročajo o proizvodih in storitvah podjetja, ki posredno vplivajo na zdravje, varnost in zasebnost strank. Obravnavajo tudi označevanje proizvodov in storitev, trženjsko komunikacijo in pritožbe strank (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 34).

Zdravje in varnost potrošnika

Obvezni kazalec s področja zdravja in varnosti potrošnika je razkritje faze življenjskega cikla proizvodov in storitev, v katerih se predvideva izboljšanje vplivov na zdravje in varnost potrošnika, ter navedba odstotka teh proizvodov in storitev. Dodatni kazalec, o katerem mora podjetje poročati, je poročanje o številu primerov, ko so bili kršeni predpisi in prostovoljni kodeksi v zvezi z vplivi proizvodov in storitev na zdravje in varnost potrošnikov (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 34).

Obvestila in označbe na izdelkih in storitvah

Podjetje mora posredovati informacije o označevanju proizvodov in storitev, zahtevanih organizacijskih postopkih ter podatke o odstotku izdelkov in storitev, na katere se ti informacijski postopki nanašajo. Dodatno pa lahko poroča o kršitvah predpisov in prostovoljnih kodeksov v zvezi z označbami na izdelkih in storitvah ter o zadovoljstvu potrošnikov, vključno z rezultati raziskav merjenja zadovoljstva (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 34).

Trženjska komunikacija, zasebnost potrošnika in pritožbe

Pod obvezno poročanje podjetja sodi poročanje o spoštovanju zakonov, standardov in prostovoljnih kodeksov, ki jih določa trženjsko komuniciranje, vključno z oglaševanjem, promocijo in sponzorstvom. V to področje sodi tudi poročanje o višini denarnih kazni zaradi neupoštevanja zakonov in drugih predpisov v povezavi z dobavo in uporabo proizvodov ter storitev. Dodatno pa lahko podjetje poroča še o številu neupoštevanja zakonov in prostovoljnih kodeksov v zvezi s trženjskim komuniciranjem, vključno z oglaševanjem, promocijo in sponzorstvom, ter tudi o številu pritožb kupcev (Sustainability Reporting Guidelines, 2006, str. 34).

3 PRIMERJAVA DRUŽBENE ODGOVORNOSTI MED PODJETJEMA LUKO KOPER IN INTEREUROPO

3.1 Predstavitev podjetij

INTEREUROPA

Intereuropa je oblikovana kot delniška družba s sedežem v Kopru. Organizirana je kot globalni logistični servis, ki ponuja celovite logistične rešitve s področja kopenskega, pomorskega in zračnega prometa ter opravlja vse terminalske, carinske in druge logistične storitve, ki so potrebne za nemoten pretok blaga od proizvajalca do kupca. Je vodilni ponudnik celovitih logističnih storitev v Sloveniji in jugovzhodni Evropi ter uspešen logistični koncern z velikimi razvojnimi možnostmi. Ustanovitev koncerna Intereuropa sega v leto 1947, ko je bilo podjetje družba z omejeno odgovornostjo s tremi zaposlenci, ki se je hitro širila. Leta 1995 se je podjetje privatiziralo, delnice pa so prišle na borzo leta 1998. Danes koncern posluje prek mreže osmih poslovnih enot. Koncern Intereuropa poleg obvladujoče družbe sestavlja še 18 povezanih družb v 12 državah, kjer ima lastna podjetja z

omrežjem poslovnih enot in logističnih terminalov. Logistične rešitve v ostalih državah Evrope in po svetu pa zagotavlja z omrežjem zanesljivih poslovnih partnerjev. Po kriterijih ZGD-1 sodi Intereuropa med velika podjetja. Na dan 31. 12. 2008 je imela Intereuropa zaposlenih 2.793 ljudi, 31. 12. 2009 pa 2.496. Leta 2008 so imeli 505 lastnih tovornih in ostalih dostavnih vozil in 268.959 m² lastnih skladiščnih površin (Intereuropa, zgodovina, 2010). V primerjavi z letom 2008, ko so imeli 3,3 milijonov evrov čistega dobička, so imeli leta 2009 za 53,9 milijonov evrov izgube. Čisti prihodki od prodaje v letu 2008 znašajo skoraj 150 milijonov evrov; v letu 2009 pa skoraj 110 milijonov; vrednost aktive na dan 31. 12. 2008 skoraj 110 milijonov evrov, na dan 31. 12. 2009 pa 163 milijonov (Intereuropa, 2008, str. 150–151; Intereuropa, 2009, str. 170–171).

LUKA KOPER

Tudi podjetje Luka Koper je oblikovano kot delniška družba, ki ima sedež v Kopru. Ustanovljeno je bilo leta 1957 z imenom Pristanišča Koper. Bilo je prvo pretovorno in skladiščno podjetje. Leta 1961 se je preimenovalo v Luko Koper, leta 1993 pa se je privatiziralo in preoblikovalo v delniško družbo. Urejeni lastniški odnosi in ugodna gospodarska gibanja so pozitivno vplivali na uspešnost poslovanja. Podjetje se je usmerilo na nove trge in povečalo tržni delež na že tradicionalnih trgih. Leta 1996 je bil zgrajen tudi avtomobilski terminal, ki je pomenil eno od prelomnic v razvoju podjetja. V naslednjih letih so ga stalno širili in dograjevali. Danes ima Luka Koper enajst specializiranih terminalov, preko katerih lahko pretovori praktično vse vrste tovara. Premore tudi veliko in dobro uigrano ekipo marljivih ter sposobnih ljudi, ki vse to omogočajo (RTV SLO, dokumentarci, 2010). Njihova osnovna dejavnost je pretovarjanje in skladiščenje, nudijo pa tudi dodatne storitve, kot so paletiranje, vzorčenje, tehtanje ipd. (Luka Koper, dodatne storitve, 2010). Po kriterijih ZGD-1 se podjetje uvršča med velike družbe. Konec leta 2008 je imelo v povprečju 1.076 zaposlencev, konec leta 2009 pa v povprečju 1.032 zaposlencev. Leta 2008 je poslovalo z dobičkom v višini 17,2 milijona evrov, medtem ko je imelo leta 2009 za 66,6 milijonov evrov izgube. Čisti prihodki od prodaje Luke Koper za leto 2008 so znašali skoraj 122 milijonov evrov, za leto 2009 pa 108 milijonov evrov; vrednost aktive je 31. 12. 2008 znašala skoraj 535 milijonov evrov, 31. 12. 2009 pa 522 milijonov evrov (Luka Koper, 2008, str. 130–131; Luka Koper, 2009, str. 130–131).

3.2 Strategija in profil podjetja

Obe podjetji v poročilu navajata vizijo, poslanstvo in strateške cilje, ki so usmerjeni predvsem na krajše obdobje. Luka Koper daje temu večji poudarek, saj so se osredotočili na štiri usmeritve, ki si jih prizadevajo uresničiti. Intereuropa je strateške cilje le na kratko predstavila, posebej pa je navedla splošne gospodarske razmere za vsako državo, v kateri posluje. Luka Koper pa ima v primerjavi z Intereuropa predstavljen tudi poslovni načrt za leti 2009 in 2010. Skupno jima je, da obe poročili vsebujeta pregled trgov, cilje za tri- do petletno obdobje in strateške usmeritve. Poleg tega imata pod vsakim področjem navedene ključne

cilje za leto 2010. Za leti 2008 in 2009 lahko tudi trdimo, da sta obe podjetji dosegli večino zastavljenih ciljev.

3.3 Pristop k družbeni odgovornosti

Smernice GRI med pristope k družbeni odgovornosti uvrščajo prejem certifikatov. Leta 1997 je Luka Koper prejela certifikat kakovosti ISO 9002 in tako postala prvo evropsko pristanišče s celovito urejenim poslovanjem po mednarodnih standardih kakovosti. Ena od prioritet je postala skrb za okolje in prilagajanje standardom Evropske unije z naložbami v ločeno zbiranje odpadkov in njihovo predelavo ter z vzpostavljanjem monitoringa morja. Leta 2000 je tako dobila okoljski certifikat ISO 14001. Za Luko Koper je pomembna kakovost vodenja podjetja, saj se je kot edino slovensko podjetje doslej uvrstilo med finaliste prestižnega evropskega tekmovanja za poslovno odličnost, ki ga razpisuje Evropska fundacija za kvaliteto managementa (angl. European Foundation For Quality Management) (RTV SLO, dokumentarci, 2010). Leta 2008 pa so pridobili še standard OHSAS 18001 (spletna stran Živimo s pristaniščem – okoljska izjava, 2010). Luka Koper je tudi članica Inštituta za razvoj družbene odgovornosti (IRDO), ki raziskuje in pospešuje razvoj družbene odgovornosti v Sloveniji in svetu in prispeva k prenosu dobrih praks iz Slovenije v tujino, in članica specializirane pomorske agencije Organizacije združenih narodov, ki se zavzema za izboljšanje varnosti na morju in preprečevanje onesnaževanj.

Intereuropa je leta 2003 prejela certifikat kakovosti ISO 9001, leta 2002 pa še certifikat za vzpostavljen sistem kakovosti po ISO 9002 za izvajanje storitev špedicije, transporta blaga in logistike. O ostalih kriterijih s tega področja ne poročata.

Čeprav sta obe podjetji usmerjeni v družbeno odgovornost, ji Luka Koper daje večji poudarek, saj ima tudi na to temo narejeno posebno spletno stran. Na njej je predstavljeno vse o družbeni odgovornosti, torej kaj podjetje namerava narediti za naravno okolje, za lokalno skupnost in zaposlence. Spletno stran sproti posodablja, na podlagi česar lahko sklepam, da dajejo precejšen poudarek na obveščanje interesnih skupin. Menim, da bi morala Intereuropa temu posvečati več pozornosti in slediti konkurenčnemu podjetju, saj logistična storitev precej onesnažuje okolje. Drugače pa sta obe podjetji predstavili vse druge pomembne in obvezne podatke.

3.4 Kazalci družbene odgovornosti

Pri gospodarski uspešnosti se bom osredotočila le na dodatne kazalce, saj morajo podjetja, čeprav ne poročajo po smernicah GRI, glavne kazalce imeti v letnem poročilu že po ZGD-1, ki napotuje na poročanje po Slovenskih računovodskih standardih, Mednarodnih računovodskih standardih in pa Mednarodnih standardih računovodskega poročanja.

3.4.1 Ekonomski kazalci

• *Neposredni ekonomski kazalci*

Gospodarska uspešnost: Obe podjetji poročata o gospodarski uspešnosti, ki je eden izmed glavnih kazalcev, zato o njem iz že navedenega razloga ne bom pisala.

Prisotnost na trgu: Luka Koper vlaga napore za ohranitev položaja na ključnih trgih in za izkoriščanje novih priložnosti; sem sodita načrtovanje odprtja predstavništva v Italiji in vlaganje v prepoznavnost pristanišča na ostalih evropskih in prekomorskih trgih, zlasti na Daljnem vzhodu. Za Intereuropo pa veljata krepitev konkurenčnega položaja na sedanjih trgih koncerna in usmeritev na širjenje poslovne mreže v izbranih državah zahodne, srednje in jugovzhodne Evrope. Podjetje vlaga tudi v razvoj novih logističnih storitev in dograjevanje že obstoječih (posodabljanje logističnih storitev in informacijske podpore ter načrtno razvijanje izobraževanja zaposlencev).

Nobeno od podjetij nima navedenih ne dodatnih ne obveznih kazalcev za to področje. Lahko bi poročala vsaj o obveznih kazalcih, saj se mi zdi pomembno, da podjetje poroča o politiki, praksi in razmerju kupovanja pri lokalnih dobaviteljih ter o postopkih zaposlovanja na določenem področju in pogostosti zaposlovanja različnih ravni vodstva iz lokalne skupnosti. Prikaz razmerja med plačnimi razmerji zaposlencev in minimalno plačo po določenih področjih dela pa je dodatni kazalec prisotnosti na trgu in ga tudi nobeno izmed podjetij ne razkriva.

• *Posredni ekonomski vplivi*

Luka Koper in Intereuropa investirata predvsem v razvoj infrastrukture in v napredek lokalne skupnosti z upoštevanjem zakonskih predpisov, zahtev potrošnikov po višji kakovosti storitev, družbenih in ekoloških standardov ter sodelujeta z lokalno skupnostjo. Luka Koper na svoji spletni strani poroča, da si prizadeva za dvig kakovosti dela dobaviteljev, s čimer so vpeljali dva nova kazalnika. To sta delež opravljenega dela certificiranih dobaviteljev glede na vse odobrene naložbe in delež prejetih reklamacij do teh dobaviteljev. Sicer pa je o tem bolj pomanjkljivo poročano.

3.4.2 Okoljski kazalci

Material: O tem ni podatkov, saj nobeno od podjetij ni proizvodjalno podjetje.

Energija: Obe podjetji sta odvisni od naftne energije, zato iščeta alternativne možnosti izrabe energije. Intereuropa v svojem letnem poročilu pravi, da skrbi za zmanjšanje porabe energije z zamenjavo viličarjev, ki so energetsko varčnejši. Z rednim čiščenjem dimnikov in peči ter s servisiranjem klimatskih naprav povečujejo energetsko učinkovitost. S posodabljanjem prevoznega parka skrbijo za zmanjšanje porabe goriva. Luka Koper pa poroča, da se nagibajo k zmanjšanju porabe električne energije. To poskušajo nadomestiti z razvijanjem in uporabo alternativnih virov energije, kot so sončna energija, energije iz predelave odpadkov ter uresničevanjem vizije energetsko samozadostnega pristanišča. O ostalih kazalcih ne poročata.

Menim pa, da bi lahko o njih poročali nekaj več. Koristno bi bilo poročati vsaj o porabi posredne in neposredne primarne energije.

Voda: Intereuropa o tem ne poroča veliko. Luka Koper pa bolj obširno, ker je morje najpomembnejše zanje, saj večino dejavnosti opravljajo na morju. Za čisto vodo skrbi tako, da pri industrijski porabi uporablja morsko vodo in reciklirano vodo iz vrtin. V letu 2008 so načrtovali tudi zmanjšanje porabe pitne vode, ki pa je niso dosegli. Za čiščenje morske gladine pa so leta 2009 svojo ekološko floto povečali za nov specialni čoln. Vseeno pa se mi zdi, da premalo poročata o tem področju, saj je voda najpomembnejša tekočina vsakega živega bitja. Danes se obseg vode zmanjšuje, k temu pa prispevata tudi obe podjetji.

Emisijske in odpadne vode ter odpadni material: Intereuropa tega ne omeni, medtem ko Luka Koper poroča o krivdi za onesnaženje Piranskega zaliva dokaj obširno, saj nastane pri čiščenju ladij precej onesnažene vode. S tem namenom so namestili lastne čistilne naprave. Na spletni strani imajo tudi predstavljene projekte, kako bodo zmanjšali količino tovrstnih odpadkov in da bodo te odpadke ločeno zbirali in reciklirali, odpadno vodo pa prefiltrirali in prečistili. Luka Koper pa bi morala v svoje poročilo vključiti še količino izpustov odpadnih voda ter količino znatnega izlita nevarnih tekočin (predvsem nafte in olja). V Luki Koper so ustanovili tudi posebno podjetje, ki ločuje vodo in olje, s čimer zmanjšujejo onesnaževanje. Podjetje ima na svoji spletni strani zapisano, da imajo Načrt obveščanja in ukrepanja v primeru onesnaženja morja, ki so ga dopolnili. V ta namen obstaja posebna služba, ki s sodobnimi napravami meri onesnaženje morja in zraka. Opazimo lahko, da je za Luka Koper pomembno, v kakšnem okolju posluje in da se zaveda, da je od njega odvisna. Intereuropa o tem ne poroča. Mislim, da bi lahko vseeno namenila več pozornosti poročanju o odpadkih in njihovem ločevanju, saj postaja dandanes to glavni problem. Poleg tega bi lahko dodatno poročala tudi o dosežkih glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov, saj je eden izmed onesnaževalcev okolja s tovrstnimi emisijami. Podjetji sicer ne poročata o neposrednih in posrednih emisijah toplogrednih plinov, natrijevega in železovega dioksida, emisijah drugih ozonu nevarnih snovi ter o deležu in vrstah podobnih emisij, čeprav bi po mojem mnenju morala.

Biološka raznolikost: Nobeno podjetje ne poroča o lastništvu, najemu ali ravnanju podjetja z zaščitenim območjem in območjem, ki ni zaščiten, je pa naseljeno z visoko zaščiteni biološko raznolikostjo. Podjetje Luka Koper ima na svoji spletni strani Živimo z morjem omenjeno, da je v pristanišču veliko biološke raznolikosti in da se to trudijo ohranjati. Opisuje tudi vplive dejavnosti in storitev na biološko raznolikost ter kako preprečiti njihovo uničenje. O dodatnih kazalcih, to je številu zaščitenih ali ogroženih vrst rastlin in živali, strategijah, načrtih in akcijah za zmanjšanje negativnih vplivov na biološko raznolikost ter številu rastlinskih in živalskih vrst, ki so na seznamu redkih in ogroženih vrst ter živijo na območjih delovanja podjetja, pa poroča le Luka Koper. Ta meji z naravnim rezervatom Rakov Škocjan, zato si zelo prizadeva k ohranjanju tega naravnega okolja. Podjetji bi na tem

področju morali narediti več, saj se mi zdi pomembno, da zaščitimo že tako preveč ogrožena živa bitja.

Skladnost proizvodov z okoljsko zakonodajo in vpliv transporta na okolje: O skladnosti proizvodov z okoljsko zakonodajo podjetji ne poročata. Poročata pa predvsem o vplivu transporta na okolje, saj je transport glavna dejavnost obeh podjetij. V Intereuropi poročajo o tem, da so nakupili nove viličarje, ki so energetske varčnejši, hkrati pa s posebnimi aktivnostmi zmanjšujejo porabo goriva. Z nakupom posebnih okolju prijaznejših vozil pripomorejo k zmanjšanju onesnaženja zraka. Zavedajo se namreč, da je ravno tovorni promet največji onesnaževalec okolja. V Luki Koper pa poročajo, da se trudijo najti boljše alternativno energijo, ki bi zmanjšala onesnaževanje.

3.4.3 Socialni kazalci

• ***Odgovornost, povezana z delovno silo***

Zaposlovanje: Obe podjetji poročata na podoben način, in sicer v skladu z obveznimi kazalci smernic GRI. Tako Intereuropa kot Luka Koper razkrivata povprečno število zaposlencev po družbah glede na posamezno obdobje, strukturo zaposlencev po spolu, izobrazbeno strukturo zaposlencev in dodatni kazalec ugodnosti, ki jih podjetje nudi zaposlencem. Iz letnih poročil sem ugotovila, da podjetji iz leta v leto več poročata o tem področju, vendar jima manjkata obvezna kazalca strukture zaposlencev po starosti in informacije o vrsti zaposlitve. Opazila pa sem, da Intereuropa ves čas namenja veliko pozornost fluktuaciji, medtem ko je Luka Koper namenila večjo pozornost fluktuaciji šele v letnem poročilu za leto 2009, ko so uvedli Program upravljanja s kadri. Na splošno pa lahko zaključim, da nameni Intereuropa kazalcem o zaposlovanju več pozornosti kot Luka Koper.

Odnosi med poslovodstvom in zaposlenci: Luka Koper o tem ne poroča, medtem ko Intereuropa nameni temu področju več pozornosti, saj so v podjetju naredili raziskavo o odnosu med zaposlenci in poslovodstvom, rezultate pa so predstavili v poročilu. Ugotovili so, da odnos med poslovodstvom in zaposlenci ni preveč dober, zato so sklenili, da bodo temu odnosu namenili več pozornosti. Menim, da je ta podatek pomemben za iskalce zaposlitve, saj lahko iz poročila izvedo, kakšna je klima v podjetju, podjetje pa lahko na osnovi tega podatka izve, kako izboljšati odnos. To tudi pomaga k večji motiviranosti zaposlencev in k zmanjšanju fluktuacije.

Varnost in zdravje pri delu: Po smernicah GRI je eden od obveznih kazalcev obstoj programov za znižanje odsotnosti z dela. V Luki Koper tej problematiki namenijo večjo pozornost na delovnih mestih, kjer so delavci izpostavljeni nevarnemu in težkemu delu, saj so pridobili mednarodni standard OHSAS 18001/2007. To je mednarodni standard zdravja in varnosti pri delu. Poleg delovanja v skladu z zakonodajo pa imajo že vrsto let vzpostavljene tudi učinkovite mehanizme za varno in zdravo opravljanje dela delavcev, brez negativnih vplivov na njihovo zdravje. Za obiskovalce pristanišča so izdali posebno brošuro o varnosti v

pristanišču (Živeti s pristaniščem – spletna stran Luke Koper). V Intereuropi pa so temu področju namenili več prostora v letnem poročilu. V podjetju dajejo velik poudarek izboljšanju varnosti in zdravja pri delu, saj je to del razvojnih in investicijskih aktivnosti v podjetju. Na tem področju so se usmerili v ugotavljanje in zmanjšanje tveganj, pripravi navodil za varno delo, preprečevanje poškodb in zdravstvenih problemov na delu, zagotavljanje optimalne delovne zmožnosti delavca in ugodnega počutja na delovnem mestu. Povečalo se je število delavcev, ki so bili napoteni na preventivne, predhodne, usmeritvene in obdobjne zdravniške preglede, predvsem tistih, ki so večino delovnega časa za računalnikom, s čimer so zadržali bolniško odsotnost na enaki ravni kot pretekla leta. Podjetje tudi poroča, da se je pridružilo kampanji za življenje brez tobaka, s katero so ozaveščali zaposlenca o posledicah kajenja. Veliko skrbi posvečujejo tudi usposabljanju za varno in zdravo delo ter zdravo delovno okolje. Na tak način poskušajo zmanjšati število nesreč pri delu in posledično odsotnosti z dela, hkrati pa povečujejo strokovno usposobljenost in produktivnost. Obe podjetji skrbita za zdravje zaposlenih z različnimi športnimi aktivnostmi v društvu, ki jih nudijo zaposlenci. To tudi povečuje motivacijo zaposlenci in gradi boljše medsebojne odnose. Ne poročata pa o deležu zaposlencev, ki sodelujejo pri vzpostavljanju in nadzoru programov za izboljšanje pogojev dela, zdravja in varnosti pri delu.

Izobraževanje in usposabljanje: Intereuropa temu področju daje večji pomen, saj v svojem poročilu piše o številnih kazalcih. Ti so npr. število zaposlencev, ki so bili vključeni v izobraževanje, število ur izobraževanja in sredstva, namenjena izobraževanju. Poročajo, koliko ur povprečno so se izobraževali zaposlenci v primerjavi s prejšnjim letom po posamezni družbi in koliko denarja so povprečno namenili za izobraževanje na zaposlenca. Prikazano imajo tudi število in delež ur, namenjenih izobraževanju, po posameznih področjih v enoletnem obdobju. Skrbijo za strokovni in osebni razvoj zaposlencev prek programov usposabljanj, seminarjev ter strokovnih srečanj na vseh nivojih. Predvsem pa so dvignili nivo učenja tujih jezikov, zlasti ruskega. Poudarjajo tudi pomen zagotavljanja varnih delovnih pogojev, zato so podvojili količino izobraževanja s tega področja. Hkrati pa so poudarili pomen sodelovanja z izobraževalnimi ustanovami, saj vedo, da se je potrebno nenehno izobraževati in strokovno usposablјati (Intereuropa, 2008, str. 87 – 88). V poročilu za leto 2009 lahko v tabeli najdemo podatke o izobraževanju za obdobje 2006 – 2009. Razberemo lahko, da so največ ur na zaposlenca namenili leta 2009, in sicer v povprečju 22 ur, vendar pa so se zaradi krize zmanjšali izdatki za izobraževanje (Intereuropa, 2009, str. 95).

Luka Koper v letnem poročilu za leto 2009 poroča, da so za izobraževanje leta 2008 namenili v povprečju 24 ur na zaposlenca, leta 2009 pa 16 ur. Sem pa na njihovi spletni strani zasledila podatek, da so v povprečju največ ur na zaposlenca namenili leta 2004, in sicer 30 ur izobraževanja na zaposlenca. Strošek izobraževanja je leta 2008 znašal 284 evrov na zaposlenega, leta 2009 pa le 154 evrov. Znižanje stroškov in ur na zaposlenca so dosegli z internim izobraževanjem, nezaposlovanjem novih delavcev in spremenjene politike izobraževanja zaradi finančne krize. Kljub vsemu pa se zavedajo, da so v današnjem poslovnem okolju zahteve po izobraževanju čedalje večje, zato so na prvo mesto temeljnih

vrednot uvrstili znanje. Usposabljanje in izobraževanje je pomembno za vsakega zaposlenca. Vsako leto se zato zaposlenci vključujejo v več kot 150 različnih oblik izobraževanja, pri čemer je prenos znanja med zaposlenci izredno pomemben. Cilj izobraževanja je pridobiti tista nova znanja, ki bodo prispevala k učinkovitejšemu opravljanju dela in razvoju družbe (Luka Koper, izobraževanje, 2010). O dodatnem kazalcu o programih za izvajanje spretnosti, znanja in vseživljenjskega učenja, ki podpirajo stalno zaposljivost zaposlencev in pomagajo pri razvijanju uspešne kariere pa nobeno podjetje ne poroča.

Raznolikost in zagotavljanje enakih možnosti za napredovanje: O tem ne poroča nobeno izmed podjetij. Po mojem mnenju bi bilo zanimivo izvedeti, kakšno je razmerje med plačami na enakih delovnih mestih predvsem glede na spol, katera populacija prevladuje v upravnih organih glede na spol in kakšni sta verska in politična pripadnost ter starost zaposlencev.

• ***Človekove pravice***

Glede na to, da imata obe podjetji sedeža v Sloveniji, ki je članica Združenih narodov, se že samoumevno zdi, da podjetje spoštuje človekove pravice. Pa tudi poročanje o tem ni obvezno, zato o tem ne poročata. Na spletni strani Živimo s pristaniščem Luka Koper omenja, da prepoveduje diskriminacijo v svojem podjetju, zato zaposluje tudi invalide, status zaposlencev pa so izboljšali tudi z novimi kolektivnimi pogodbami.

• ***Družba***

Obe podjetji dajeta temu področju velik poudarek, predvsem Luka Koper. Zavedata se namreč, da lahko lokalna skupnost zelo močno vpliva na delovanje podjetja. Podjetje z razkritjem tveganj, katere obvladuje in s katerimi se srečuje, izraža odgovornost do družbe z delovanjem in vlaganjem v lokalno skupnost.

Vpliv na lokalno skupnost in korupcijo: Po smernicah GRI mora podjetje poročati predvsem o ukrepih zmanjšanja negativnih vplivov na lokalno skupnost, zmanjšanju primerov korupcije in o številu zaposlencev, ki so jih vključili v program zmanjševanja korupcije, da preverjajo stanje koruptivnosti. Potrebno je tudi navesti višino kazni za neupoštevanje zakonskih zahtev na tem področju.

Razkritij v povezavi s tem ni možno zaslediti v letnem poročilu ali pa na spletni strani Luke Koper. Mediji so poročali o primeru spornih naložb nekdanjih vodilnih v Luki Koper. To se še vedno razrešuje na sodišču (Kos, 2009). Pri Intereuropi zasledimo podoben primer. Gre za slabe naložbe v Rusiji, zato je v letu 2009 poslovanje zaključila z izgubo (Ručna, 2010). Menim, da bi podjetja morala poročati o tovrstnih kazalcih, saj se povečuje število primerov o sumih, povezanih s korupcijo. Mogoče bi potem manj podjetij delovalo koruptivno in bi imeli pristojni organi manj dela. S tem pa bi tudi povečali zaupanje in vzbudili zanimanje za vlaganje v podjetji.

Podjetji v svojih poročilih za leto 2008 in na spletni strani poročata le o sponzorstvu in donatorstvu raznim društvom, Luka Koper pa obširneje poroča o svojih projektih, ki jih izvaja v lokalni skupnosti. Kot je razvidno, zelo veliko pozornosti nameni za razvoj lokalne skupnosti (ureja infrastrukturo, podpira športni in kulturni razvoj idr.), za lepše okolje in za boljše življenje občanov.

- ***Odgovornost v povezavi s proizvodi in storitvami***

Trženjska komunikacija: O tem področju ne poroča nobeno izmed podjetij.

SKLEP

Družbena odgovornost podjetij je tema, ki se pojavlja že štiri desetletja, vendar šele sedaj pridobiva na pomenu. Časi, ko so podjetja ravnala brez vsake skrbi za okolje in družbo, so minili. Družbeno odgovorno delovanje podjetja lahko prispeva k učinkovitemu delovanju tržnega gospodarstva, ki temelji na spoštovanju človekovih pravic, varstvu okolja, preprečevanju korupcije in uresničevanju načel demokratične in pravne države.

Obvezno poročanje podjetij v Sloveniji opredeljuje ZGD-1, vendar je v njem družbeno odgovorno poročanje bolj splošno opredeljeno. V Sloveniji namreč družbeno odgovorno poročanje sodi med prostovoljna razkritja, zato le malo podjetij o tem poroča. Podjetja o družbeni odgovornosti poročajo v obsegu, kot menijo sama, da je primerno. Zaradi poenotenja družbeno odgovornega poročanja so nastali številni standardi. Eden izmed njih so tudi smernice GRI, ki so osnova temu diplomskem delu. Te smernice poleg gospodarskih informacij vsebujejo tudi informacije z okoljskega in socialnega področja poslovanja podjetja. Čeprav preučevani podjetji ne poročata po smernicah GRI, lahko med njunim poročanjem in smernicami GRI najdem podobnosti. Obema se zdi poročanje o družbeni odgovornosti pomembno, zato ji iz leta v leto namenjata več pozornosti. Kljub temu pa menim, da Luka Koper namenja nekoliko večjo pozornost poročanju o družbeni odgovornosti, saj ima o tem izdelano tudi posebno spletno stran, kjer objavlja vse podatke v zvezi z družbeno odgovornim ravnanjem. Podjetji zelo podrobno poročata o ekonomskih kazalcih, saj so ti tudi obvezni z zakonom, podatki o okoljskih in socialnih kazalcih pa so bolj skopi.

Ekonomski kazalci so tudi najpomembnejši, saj so vir informacij za najpomembnejši interesni skupini podjetja, vlagatelje in lastnike, ki so glavni vir denarnih sredstev podjetja, zato njim namenjajo največ informacij. Ti kazalci pa so pomembni tudi zato, ker delnice obeh podjetij kotirata na borzi. Če želita pridobiti čim več vlagateljev, morata razkriti tudi več finančnih podatkov. Pomembni so tudi za zaposlene in druge interesne skupine, ki so odvisne od podjetja, saj jih ob slabih rezultatih skrbi, ali bodo imeli še zaposlitev ali ne.

Danes je okoljska problematika pereča tema, ki se je zaveda vsak človek. Okolje je prostor, v katerem živimo, zato je še kako pomembno, kakšno je. O okoljskem področju poročata podjetji približno enako, saj se obe ukvarjata s transportom, ki je eden izmed glavnih oziroma največjih onesnaževalcev okolja. Investiranje in poročanje o tem je precej obsežno, saj se ljudje bolj ekološko osveščeni, zato jih tudi ti podatki bolj zanimajo, podjetji pa se trudita posredovati čim več podatkov.

O socialnih kazalcih podjetji zelo skopo poročata. O zadevah v zvezi z zaposlenci obširneje poroča Intereuropa, vendar se mi zdi, da vseeno premalo. Po mojem mnenju bi lahko obe podjetji tudi temu področju namenili več pozornosti. Čeprav je Slovenija razvita država in članica ZN ter mora spoštovati Deklaracijo o človekovih pravicah, podjetjema tega ne bi bilo potrebno vzeti kot samoumevno, ampak bi lahko pogosteje poročali tudi o upoštevanju temeljnih človekovih pravicah. Današnji časi so za delavce, ki so bistveni del podjetja, zelo težki, zato bi obširnejša predstavitev predvsem socialnih kazalcev po mojem mnenju pomagala tudi zaposlencem, da bi bili seznanjeni o njihovi prihodnosti.

Pri primerjavi družbeno odgovornega poročanja podjetij Intereuropa in Luka Koper sem ugotovila, da se obe zavedata pomena koncepta družbene odgovornosti, saj je ta vgrajen v njuno strategijo razvoja. Obe podjetji izkazujeta tesno povezanost z okoljem in skrbjo za zdravje ljudi skozi sodelovanje v humanitarnih akcijah doma in onkraj meja, čemur namenita tudi veliko sredstev, vendar pa kljub temu menim, da ju čaka še veliko dela.

LITERATURA IN VIRI

1. Adams, C. & Zutshi, A. (2004, nov). *Corporate social responsibility; why business sholud act responsability and be accountable*. *Australian Accounting Review*. Najdeno 9. marca 2010 na spletnem naslovu http://www.korealabor.ac.kr/upload/board_data/070913_adams%20%EF%BC%86%20zutshi%202004.pdf
2. Akademija Finance: *Standard OHSAS 18001:2007*. Najdeno 14. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.finance-akademija.si/ev?evid=425>
3. Bureau Veritas. *OHSAS 18001*. Najdeno 23. avgusta 2010 na spletnem naslovu http://www.bureauveritas.si/wps/wcm/connect/bv_si/Local/Home/bv_com_serviceSheetDetails?serviceSheetId=13798&serviceSheetName=OHSAS+18001
4. Delavec, J. (2009). *Družbeno odgovorno poročanje bank*. Najdeno 20. Marca 2010 na spletnem naslovu <http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/delavec2878.pdf> [magistrsko delo]
5. Daft L. R. & Marcic D. (2006). *Management: The new workplace*. Kitajska: ICC Macmillan Inc.
6. Drapal Pek, D., Drevenšek, M. & Drapal, A. (2004). *Odnosi z lokalnimi skupnostmi*. Ljubljana: GV.
7. Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu. *Družbena odgovornost podjetij*. Najdeno 11. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://osha.europa.eu/fop/slovenia/sl/topics/dop/index.stm>
8. Horvat, T. (2004). *Priprava letnega poročila za komuniciranje z interesnimi skupinami podjetij*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
9. Horvat, T. (2003a). *Priprava razkritij v letnem poročilu gospodarske družbe*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
10. Horvat, T. (2003b). *Prostovoljna razkritja v letnem poročilu in njihova povezava z obveznimi razkritji*. Ljubljana: Revizor.
11. Intereuropa, d. d. (2008). Letno poročilo Intereurope, d. d. Koper: Intereuropa, d. d.
12. Intereuropa, d. d. (2009). Letno poročilo Intereurope, d. d. Koper: Intereuropa, d. d.
13. *ISO Social Responsibility*. Najdeno 23. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/830949/3934883/3935096/home.html?nodeid=4451259&vernum=0>
14. Jaklič, M. (2008). *Poslovno okolje*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

15. Kaker B. (2007). *Kaj prinaša standard ISO 26000?*. Najdeno 11. avgusta 2010 na spletnem naslovu http://www.siq.si/fileadmin/siqnew/strokovni_clanki/standard_26000_blank_03.pdf.
16. Knez-Riedl J. (2009): *Standardi družbene odgovornosti*. Najdeno 14. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.infosvet.si/index.php?option=com_content&task=view&id=89&Itemid=84
17. Kos S. (2009, december). *Še ocena škode*. Najdeno 14. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zurnal24.si/primorska/se-ocena-skode-153796/clanek>
18. Luka Koper, d. d. (2008). Letno poročilo Luke Koper, d. d. Koper: Luka Koper, d. d.
19. Luka Koper, d. d. (2009). Letno poročilo Luke Koper, d. d. Koper: Luka Koper, d. d.
20. Mreža Global Compact Slovenija (2010). *Globalni UNGC*. Najdeno 11. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.ungc-slovenia.si/slo/o/global.html>.
21. Pajovič K. (2008): *Družbeno odgovorno poročanje-primer podjetja Gorenje*. Dostopno 20. marca 2010 na spletnem naslovu http://www.cek.ef.unilj.si/u_diplome/pajovic3351.pdf [diplomsko delo]
22. Potočnik A. (2001, junij): *Mednarodni standard za ljudi SA 8000 izboljšuje delovne razmere*. Finance. Najdeno 14. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.finance.si/6775/Mednarodni_standard_za_ljudi_SA_8000_izbolj%BDuje_delo_vne_razmere
23. Pučko, D. (2008). *Strateški management I*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
24. Roberts J.. *How Corporate Social Responsibility (ISO 26000) Mandates Undermine Free Markets*. Najdeno 14. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.heritage.org/Research/Reports/2010/05/Corporate-Social-Responsibility-Standards-ISO-26000-Bad-for-Business>
25. RTVSLO. *Luka Koper za nova obzorja*. Najdeno 14. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.rtvsl.si/odprtikop/dokumentarci/luka-koper-za-nova-obzorja/>
26. Ručna N. (2010, marec). *Veliki ruski padec*. Najdeno 14. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zurnal24.si/slovenija/velik-ruski-padec-161921/clanek>
27. Slovenski inštitut za revizijo. (2008). *Slovenski računovodski standardi 2006*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
28. *Smernice GRI (GRI3)*. Najdeno 20. marca 2010 na spletnem naslovu <http://www.globalreporting.org/Home>

29. *Smernice GRI 2002*. Najdeno 20. marca 2010 na spletnem naslovu http://www.aeca.es/comisiones/rsc/documentos_fundamentales_rsc/gri/guidelines/gri_guidelines_2002.pdf
30. *Standardi DO*. Najdeno 20. marca 2010 na spletnem naslovu <http://www.center-rcv.org/public/RAZNO/DOP-ostalo/STANDARDI-DO.pdf>
31. Štebih M. (2009, januar). *Družbena odgovornost, priložnost za podjetja in pogoj za uravnoteženo družbo*. Najdeno 11. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.academia.si/clanek/138-druzbena-odgovornost-priloznost-stran-1.html>
32. Štebih M. et al. (2007, oktober). *Družbena odgovornost – priložnost za mala in srednje velika podjetja*. Najdeno 11. avgust. 2010 na spletnem naslovu http://www.center-rcv.org/public/RAZNO/DOP-ostalo/Zbornik_SKOJ-final-za_urednika.pdf
33. Tilling M. *Corporate Social Reporting: A Cook's Tour*. Najdeno 9. marca 2010 na spletnem naslovu <http://ehlt.flinders.edu.au/projects/counterpoints/PDF/A15.pdf>
34. Tominšek M. & Gorjanc M.. *Prostovoljne okoljske pobude: pomemben element družbene odgovornosti podjetja*. Najdeno 9. avgusta 2010 na spletnem naslovu http://www.center-rcv.org/Public/DOP-25/lanki_in_drugi_referenni_materiali.html
35. Tóth, G. (2008). *Resnično odgovorno podjetje*. Ljubljana: GV.
36. Žaucer Šefman B. (2007). *Vzpon družbene odgovornosti*. Manager. Najdeno 24. marca 2010 na spletnem naslovu <http://www.zdruzenje-manager.si/storage/1856/MQ-stran-22.pdf>, str. 22–25.
37. *Živimo s pristaniščem*. Najdeno 28. aprila 2010 na spletnem naslovu <http://www.zivetispristaniscem.si/index.php?page=static&item=10>

PRILOGA

SLIKA 1: Primerjava GRI kazalcev med podjetjema Luko Koper in Intereuropa

vrsta kazalcev	Luka Koper	Intereuropa
STRATEGIJA IN PROFIL PODJETJA		
strategija in profil podjetja	+	+
pristop k družbeni odgovornosti	+	+
kazalci družbene odgovornosti	+	+
EKONOMSKI KAZALCI		
neposredni gospodarski vplivi	+	+
gospodarska uspešnost	+	+
prisotnost na trgu	+	+
posredni gospodarski vplivi	+	+
OKOLJSKI KAZALCI		
Material	-	+
Energija	+	+
Voda	+	-
biološka raznolikost	-	-
emisijske in odpadne vode ter material	+	-
skladnost proizvodov in storitev z okoljsko zakonodajo	*	*
SOCIALNI KAZALCI		
Odgovornost, povezana z delovno silo		
Zaposlovanje	+	+
Odnosi med poslovodstvom in zaposlenci	-	+
Poklicno zdravje in varstvo pri delu	+	+
Izobraževanje in usposabljanje	+	+
Raznolikost in zagotavljanje enakih možnosti napredovanja	-	-
Odgovornost, povezana s človekovimi pravicami		
Nediskriminacija, svoboda združevanja in kolektivnih pogajanj	-	-
Otroško in prisilno delo, socialna varnost in spoštovanje temeljnih človekovih pravic	-	-
Notranji akti in pogodbe z zunanjimi izvajalci	-	-
Družba		
Vpliv na lokalno skupnost in korupcijo	+	+
Javna politika, nezdrava konkurenca in pritožbe	-	-
Odgovornost, v zvezi s proizvodi in storitvami		
Potrošnikovo zdravje in varnost potrošnika	-	-
Označevanje proizvodov in storitev	-	-
Trženjska komunikacija, zasebnost potrošnika in pritožbe	-	-

Vir: lasten vir

Legenda:

+	Ima v poročilu
-	Nima v poročilu
*	Se ne ukvarja s proizvodno dejavnostjo